

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28— Cor.
Pe jumătate an 14—
Pe 3 luni . . . 7—
Pe o lună . . . 2-40

Pentru România și străinătate:

Pe un an . . . 40— franci

Telefon
pentru oraș și interurban
Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACȚIA
și ADMINISTRAȚIA:
Strada Zrinyi Nrul 1/a.

—
INSERTIUNILE
se primesc la adminis-
trație.

Mulțămite publice și Leș
deschis costă șirul 20 fi.

—
Manuscrisurile nu se in-
sapoiază.

Dreptul istoric al Românilor din Ungaria

de: Un iurist

În ziarul „Românul” din Arad, nu de mult au apărut două articole despre dreptul istoric al românilor din Ungaria, — un scriitor ungar într-o foaie ungurească din Budapesta trage la îndoială adevărul cuprinsului acelor două articole publicate în „Românul”; din acest incident aflăm de bine a face cunoscut publicului românesc vr'o câteva date despre dreptul istoric al românilor din Ungaria.

Transilvania ca mare principat a fost până la anul 1867 o țară autonomă cu constituția sa, cu legislațiunea sa, cu executiva și administrația sa proprie; legea adusă la anul 1848 de dieta din Cluj despre uniunea cu Ungaria n'a fost sancționată, dar până la anul 1863 în Ardeal numai ungarii, sașii și săcuii (pe săcuii Verböczy în Tripartitum și numește rămășița a Schitilor) au avut drepturi politice, numai aceste trei popoare au fost ținute de alcătuitoare de stat, poporul român a fost scos din cadrul constituției țării, ad beneplacitum a fost numai suferit.

Primul paș pentru câștigarea de drepturi politice au făcut românii din Ardeal la anul 1791 cu Suplex libellus Valachorum prin episcopii Bob și Adamoviciu, adresat către domnitor, dar rugarea a rămas fără rezultat, pentru că ungarii în dieta din Cluj în anul 1792, unde a fost suplex li-

bellus transpus spre pertractare, nu s'au învoit.

La anul 1863 domnitorul Francisc Iosif ca mare principe al Transilvaniei, cu rescriptul său dela 15 iunie 1863 convoacă dieta Transilvaniei pe 1 iulie 1863 la Sibiu, și în primul punct al acestui rescript provoacă dieta, ca să aducă lege despre egala îndreptățire a națiunii române; în rescript poporul român e numit națiune română, ungarii și săcuii națiune ungurească, și sașii națiune nemțească, iar în al doilea punct al acestui rescript provoacă dieta, ca să aducă lege despre aplicarea celor trei limbi, adică a celei românești, celei ungurești și celei nemțești în oficiile publice.

Dieta din Sibiu la această poruncă a și adus două legi; prin una declară națiunea română de legală (adecă recunoscută prin lege) în constituția țării, adică de alcătuitoare de stat; aceasta lege a fost sancționată prin rescriptul domnitorului dela 26 octomvrie 1863, iar cealaltă lege declară limba română de egal îndreptățită cu limba ungurească și cu cea nemțească în oficiile publice și în administrația țării, aceasta lege a fost sancționată prin rescriptul domnitorului dela 13 iunie 1864.

Așa dară prin aceste două legi poporul român din Ardeal a câștigat drepturi politice egale cu ungarii, cu săcuii și cu sașii, însă Ardealul a fost la anul 1867 unit cu Ungaria, dieta Ungariei a adus la anul 1868 articolul de lege 44 despre egala îndreptățire a naționalităților, în §-ul 28 al acestei legi se zice, că toate dispozițiunile anterioare, cari sunt în contradicere cu aceasta lege (adecă cu art. 44) se scot

din valoare; adecă cele două legi sus amintite aduse de dieta Ardealului și sancționate de domnitor s'au scos din valoare, și drepturile politice ale românilor din Ardeal câștigate la 1863 și 1864 au fost în anul 1868 șterse, iară cele puține drepturi date prin articolul de lege 44 din 1868 poporului român din Ungaria (în privința folosirii limbei și în privința instituțiilor culturale) au fost prin legi ulterioare și prin ordinațiuni ministeriale scoase din valoare, precum vedem astăzi nu mai există.

E adevărat că drepturile politice naționale date românilor ardeleni prin legile dela 1863 și 1864 au fost prin articolul de lege 44 din 1868 șterse, însă când s'a votat în dietă articolul de lege 44 din 1868 deputații dietali români, ca reprezentanții poporului român, au dat protest, au părăsit dieta, și n'au luat parte la aducerea acestei legi, așa dară poporul român n'a abzis nicicând de drepturile politice naționale câștigate prin legile din anii 1863 și 1864; iară un drept numai atunci se privește de perdat, dacă un popor de voie bună abzice de el; e adevărat, că în viața de stat obvin cazuri, că popoarele mai mari și mai tari confiscă prin legi pozitive drepturile politice ale popoarelor mai mici și mai slabe, însă și aceea e un adevăr neresturnabil, că legile pozitive, cari se schimbă sub împrejurări constringătoare, nicicând n'au fost în stare a șterge din sufletul popoarelor neîndreptățite aspirațiunea și dorul la recâștigarea drepturilor confiscate cu puterea pe nedrept.

Nizuința și aspirațiunea de a recâștiga egala îndreptățire națională, câștigată prin

Literatura umoristică

Misteriosul necunoscut

Pe sub ferestrele mele trece de vre-o două săptămâni și mai bine, în fiecare dimineață, la aceeaș oră, un domn pe care nu l-am mai văzut niciodată.

E înalt, bine legat și bolovănit puțin în dreptul pântecului. Privirea-i blândă contrastează cu mustățile groase, păroase și destul de lungi.

La început, n'am crezut că merită o deosebită luare aminte apariția în mahalaua noastră a unei noi figuri. Vecinii însă și ceilalți conmahalagii ai mei, cari întrec în „spirit de observație” până chiar și pe... Molière, numaidecât au simțit mângâierea la suflet și au început să iscodească:

— Cine să fie oare? Și ce caută el în fiecare dimineață pe-aici? Și de ce înainte nu i-a mai călcat piciorul odată măcar pe strada asta?

Așa și în multe alte chipuri se întrebau bunii mei vecini când se 'ntâlniau la răspântie și înodau vorbă despre „necunoscutul cu mustățile groase”.

Curând după ce s'a băgat de seamă această misterioasă apariție, în toate familiile din mahalaua mea nu se mai vorbea decât despre „necunoscutul cu mustățile groase”.

Dimineața, cum se sculau, bărbatul și nevasta se 'ntrebau, cu-adâncă îngrijare:

— L-ai văzut?

— Nu. Dar tu?

— Nici eu. Dă-i zor să nu-l scăpăm!

Și la fiecare fereastră, perechi-perechi, soții legitimi îl așteaptă, cu o curiozitate tot atât de legitimă. Iar perechile de „legitimi” apar în cercevele ferestrelor cu un fel de portrete vii ale curiozității românești.

Când necunoscutul ajunge în mahalaua noastră, vecinii de pe amândouă trotoarele își fac, din ferestre, cu ochiul. Unii își înăbușă sânul, strângându-și nasul cu degetele ca să nu pufnească; alții încep să tușească în mod... inteligent.

Dar „domnul cu mustățile groase” pare că nu se sinchisește de fel. Trece înainte, fără să se abată cu privirea nici la stânga, nici la dreapta. Răceala aceasta atâtă mai mult curiozitatea și necazul mahalagiilor. Da? da: necazul! Ei, ce vreți? Prinseeră bunii mei vecini necaz pe „mustăciosul” — cum îl botezară ei mai scurt într-una din convorbirile lor zilnice — pentru că a avut îndrăzneala să intre în mahalaua lor fără să lase câte-o carte de vizită la ușa fiecăruia — Mitoconul!

Bărbații, ca bărbații; dar femeile! Vai, femeile! Nu mai aveau bieții bărbați traiu liniștit cu ele din pricina mustăciosului necunoscut. Nici unanici două, să le afle cine e „mustăciosul”, că altfel se îmbolnăvesc. Umblau toată ziua legate la cap cu cartofi tăiați proaspăt felii-felii și se răicirau una altea:

— „Cine să fie „mustăciosul”?”

Ba coana Marița, a cărciumarului Buluc i-a spus limpede într-o zi scumpei sale jumătăți masculine:

— „Costache, să-mi afli cine e mustăciosul, căci altfel divorțez”.

Bietul cărciumar umbla ca un desperat să afle ce nimeni nu știa. Și cum să nu desporeze când era de-abia în luna de miere a căsniciei!

— „Marițico neică, să nu faci una ca asta”, se ruga Costache Buluc, „că mă 'mpușc! Ce, vrei să jung de răsul lunei că m'a lăsat nevasta în prima lună?”

— Poți să te 'mpuști, treaba d-tale! Mie să-mi afli cine e „mustăciosul”, că altfel mă prăpădesc, mor și... divorțez!” — țipa nervoasă coana Marița.

Și scene de-acestea se petreceau în multe case. Mulți bărbați au fost amenințați să rămâie fără nevaste din pricina afurisitului de „mustăcios” care, fără să-și dea seama de tragedia ce-o stârnea în urma lui, trecea în fiecare dimineață cu regularitatea unui ceasornic (care în nici un caz nu trebuie confundat cu ceasul poliției Capitalei) pe dinaintea caselor lor, la ale căror ferestre steteau, privind-l ei, copiii, slugile și... capetele legate cu cartofi tăiați proaspăt felii-felii ale nevastelor lor...

Numai Ilie Botfor, cismar subțire, se plânge că nevastă-sa nu e curioasă de fel:

— „De ce nu m'amenință, frate, și pe mine Veta cu divorțul, să scap odată de belea?”

Ce era de făcut? Trebuia să se sfârșească odată cu comedia asta. Și „mustăciosul” trecea mereu. De două săptămâni trecea într-una și amenința să treacă o veșnicie întreagă par'că. Nu mai știa

legile dela 1863 și 1864 și percută prin legea dela 1868, a fost motivul fundamental de s'a luat în programul politic național român recăștigarea autonomiei Transilvaniei, și cu așa gândesc, că poporul român nici nu va renunța la aceasta aspirațiune, până nu va recăștiga egala îndreptățire națională deja odată avută.

Böhm Lenárt în cartea sa „Délmagyarország vagyis az ugynevezett Bánság külön története” tipărită la anul 1868 în tomul I. la pagina 68 scrie, că pe la anul 815 în Bănat (astăzi comitatele Caraș-Severin, Timiș și Torontal) a fost popor român; tot în acest tom la pagina 72 și 73 scrie, că în anii 895 și 896, când au venit ungurii în Ungaria, poporul român din Bănat a avut deja drepturi proprii, pe cari le-a păstrat și mai departe.

E fapt constatat, că în secolul al 13 și 14-lea poporul român din Ungaria de nord adecă din Marmăția, Sătmar, Sălăgiu, Solnoc-Doboca, Bistrița a înpopulat Moldova și Bucovina, iar poporul român din Ardeal a înpopulat Muntenia, deci poporul român din Ungaria de pe teritoriul dela râul Tisa până la marginile Ardealului, precum și poporul român din Ardeal multe sute de ani înainte de aceasta emigrare parțială a trebuit să fi trăit pe acest pământ de a avut un plus de dat și pentru Moldova și pentru Muntenia, și totuși a mai rămas și pe locurile străvechi, unde se află și astăzi; deci cu conștiința liniștită se poate crede, că în Banat, apoi pe văile Crișurilor, pe văile Someșului, pe văile Izei și a Vișeuului și înainte de venirea ungarilor tot acest popor românesc a locuit.

Când regele Bela al IV-lea s'a suit pe tronul Ungariei, a făcut cu jurământ promisiunea, că în Ungaria, afară de episcopii catolici pe alți episcopi de alte confesiuni nu-i va suferi, (sub acest rege au pustiit tătării în anii 1241 și 1242); fiind însă că regele Bela nu s'a tocmai grăbit cu împlinirea acestei promisiuni, papa Grigoriu al IX cu rescriptul său dela 14 noemvrie 1234 provoacă pe regele Bela, ca conform jurământului său să nu sufere la poporul român din Ungaria episcopi de rital grecesc,

ci să-i pună sub supraveghierea episcopilor catolici; în acest rescript papa scrie: „quidam populi, qui valachi vocantur, qui etsi censeantur nomine Cristiano, sub una tamen fide varios ritus habentes”; adecă în acest timp a existat în Ungaria popor român în masse compacte cu episcopii românești.

Pesty Frigyes în cartea sa „A szörény vármegyeyi hajdani oláh kerületek” tipărită la anul 1876 pe pagina a 7-lea scrie, că Ioan Uniade (în rescript: Nos Iohannes de Hunyad) ca guvernor a Bănatalui Timișian cu rescriptul său dela 8 iunie 1451 dă ordin prefectilor a lor 7 districte românești „nobilibus viris Iudicibus nobilium septem sedium valachicalium” ca să convoace pe nobilii a lor 7 districte valache „nobiles comprovinciales praescriptarum septem sedium valachicalium ad unum certum terminum per modum proclamatae congregacionis generalis” pe un termin anumit la congregție generală, ca să stabilească, că a cui proprietate e comuna Drenkova (lângă Dunăre).

Pesty Frigyes în cartea sa la pagina 22 și 23 scrie, că districtele române au avut privilegiu vechi; acestea privilegiu regele Ladislau al V. cu diploma sa dela 1457 de nou le-a întărit; cele mai însemnate puncte din acestea privilegiu au fost, că regele de pe teritoriul celor 8 districte române numai acelor persoane poate dona moșii, pe cari nobilii români îi vor afla demni; nime, nici regele, nu poate desface sau despărți cele 8 districte unul de altul; aceste 8 districte ca o provincie stau sub guvernarea unui comes, carele e și judecătorul nobililor români; nobilii români sunt scutiți de dări publice, stau într'un rang cu ceialalți nobili ai țării și ei judecă în cauzele iobagilor lor.

În timpul stăpânirii turcilor asupra Bănatalui timișian i-a succes lui Gavril Báthory principelui Ardealului pe un timp scurt a ocupa din Bănatul timișian părțile mărginașe cu Ardealul; și acest principe cu diploma sa din anul 1609 de nou întărește toate privilegiile districtelor române

cuprinse în diploma lui Ladislau al V.; așa dară, precum se vede, aceste privilegiu, adecă organizmul districtelor române a existat și în timpul turcilor, și numai după anul 1716, când turcii au fost prin Eugen de Savoya scoși din Bănat, sub stăpânirea Austriei au dispărut.

Pesty Frigyes în cartea sa amintită la pagina 25 scrie, că în districtele române în cauze de drept privat s'a judecat „justa antiquam et approbatam legem districtuum valachicalium universonum”, după legea veche și aprobată a tuturor districtelor valache, iară procedura a fost „jure valachie requirente”, adecă după cum cere dreptul valach.

Sub regele Bela al IV. un învățat sub numele: Anonimus Regis Belae notarius, a scris cronica Ungariei dela venirea ungarilor până în timpul lui; acest cronicar scrie, că atunci, când au venit ungurii în Ungaria, în Bănatul Timișian (naintea ocupării turcilor se numia maros-tizsaköz), precum și dela Murăș în sus preste Biharia, Sătmar, Marmăția până la marginea de nord a țării, așa și în Ardeal a locuit popor românesc sub voevozii sei, teoria lui Rössler, imitată de Hunfalvi și de Réthy, că adecă românii de naintea turcilor din peninsula balcanică s'ar fi străcurat în Ungaria în diferite timpuri, nu merită crezământ, pentru că legile țării, adecă articolul de lege 14 din anul 1604 (vezi corpus iuris Hungarici) constată, că numai românii din Croația și Slavonia au venit din țările balcanice și s'au așezat în Croația și Slavonia, și acolo au fost primiți prin lege ca iobagi, aceștia acolo au și rămas, dar s'au slavizat cu totul, până când (Fejér codex diplomaticus tom. IX. și X.) deja diplomele regelui Ludovic din anii 1359 și 1374, precum și rescriptul papal din anul 1234 adresat către regele Bela al IV. constată, că popor român în masse compacte a existat deja atunci în Ungaria.

Dacă pe timpul, când au venit ungurii, în Banatul Timișian a existat deja popor român cu drepturile sale proprii, pe cari le-a păstrat și mai departe, și dacă regele Ladislau zice în diploma sa sus a-

ce să mai facă nici bieții bărbați ca să aște cine este El.

Au întrebat pe vardistul de pe stradă, pe perceptor, pe măturătorul primăriei, în sfârșit a întrebat pe toate... autoritățile mahalalei. Dar, de geaba! Nimeni n'a fost în stare să-i dumerească. Toți răspundeau dând din umeri:

— „Nu-i din circumscripția mea.”

Atunci s'a hotărât ca toți bărbații din acea mahala să fie o înțeleaptă consfătuire — consfătuire care s'ar fi putut numi întrunirea soților desperați sau „congresul pentru ușurarea traiului unor soți legali dar nefericiți” — și în care să se... avizeze asupra măsurilor ce trebuie să se ia cu privire la misteriosul necunoscut care, deși e misterios, și permite să rămâie necunoscut, fără să spuie măcar cine este.

„Zis și făcut. Congresul s'a ținut în cărciuma lui Buluc, care a fost ales președinte al adunării, din pricina gravității extra-ordinare a „cazului” său. S'au ținut cuvântări înflăcărâte.

— „Fraților!” — striga Costache Buluc dela locul lui de onoare, adică dela... teighea, care fusese schimbată în tribună prezidențială. — „În împrejurările grele prin care trece mahalaua noastră e nevoie de o acțiune energică, înțeleaptă și patriotică. Mă lasă nevasta, fraților, după o lună de căsnicie...”

— „Și pe mine! Și pe mine!” — s'auziră mai multe glasuri din mulțime.

— „Și pe tine, Rupturel, și pe tine Christache, neică, pe toți ne lasă. Din ce cauză ne-am

aduunată ră aici, ca să vedem ce e de făcut, ca să salvăm familia care, cum s'ar zice, e baza lumii...”

— „Ba, nu, temelia!” — întrerupe Rupturel.

— „Ba, nu temelia, baza!” — repetă necăjit Buluc.

— „Ba, temelia!” — răcnește încă odată Rupturel, convins, ca un funcționar mituit.

— „Ei, fraților, nu vă certati!” — se amestecă împăciuitoar, Christache Gâlceavă. „Amândoi aveți dreptate. Că din ce cauză — cum să zic? — că din ce cauză familia este și baza și temelia lumii!”

Și ast-fel, „incidentul” s'a aplanat. Și atunci au început să curgă soluțiile, cași când această gravă problemă, ar fi fost o simplă chestiune țărănească, pe care nimeni nu e ținut s'o priceapă, dar pe care toți românii sunt datori s'o deslege.

Unul a propus că:

— „Ce să umblăm, noi oameni serioși, cu tertipuri.

„Mai bine să alegem o comisie...”

— „Prin vot universal!” — strigă un liberal.

— „Atunci eu mă abțin” — răspunse indignat Rupturel.

Sunt prea conservator ca să admit votul universal!

— „Nu vă supărați!” — se amestecă iar Christache Gâlceavă. „Rupturel, dragă, nu te supăra, dar toți trebuie să voteze!”

— „Să voteze, nu zic ba! Toți să voteze, dar votul să nu fie universal!”

Și astfel s'a admis că să voteze toți, dar nu

cu vot universal. Nu s'a isprăvit bine aceasta însă că se scoală unul din... „congresiști” și întreabă:

— „Bine, să votăm, să votăm! Dar ce să votăm? Doar nu suntem deputați ca să avem dreptul să nu știm ce votăm!”

— „Așa e! Ce votăm?” — întreabă atunci toți în cor.

— Ce votăm? — le răspunse atunci autorul propunerii.

Dacă nu m'ați lăsat să isprăvesc, de unde vreți să știți? Alegem o comisie care să întîmpine pe „mustăciosul” mîne dimineată și să-l roage, la început cu binisorul, să-i spuie cine este, ce face și ce vrea.”

— „Și dacă n'o vrea să spuie?” — întreabă Rupturel cu glas pițigăiat.

— „Dacă n'o vrea?” — repetă oratorul.

Tremurând de indignare. „Dacă n'o vrea, atunci comisia... se va retrage.”

Propunerea a fost respinsă ca „fiind numai energică și patriotică”.

Ilie Botfor, împreună cu alți câțiva cari reprezintă înțelepciunea strămoșilor noștri în această mahala, susțineau din răspuțeri, că „soluția” la care se vor opri trebuie, pe lângă energie și patriotism, să cuprindă neapărat și și puțină înțelepciune.

De aceea erau de părere, că:

— „Măine când o trece individul să scoatem toți pe ferestre câte o prăjină în vârf cu un anunt pe care să stea scris: Cine ești d-ta, d-le? Și atunci ei, dacă este om bine crescut, are să ne lase la

mintită, că românii în districtele lor au avut drepturi vechi, pe cari ele le întărește, cu toată siguranța putem susține, că din dreptul poporului român din timpul venirii ungarilor s'au format și dezvoltat drepturile districtelor românești.

Precum se vede din legi pozitive și din diplomele domnitorilor și din scrierile istoricilor unguri din timpuri, înainte de ce a turburat șovinismul unguresc mintea sănătoasă, poporul român are drepturi istorice; a avut organism național de drept public, a avut dreptul său privat (jus valachicum), a avut nobilime, a avut egală îndreptățire națională politică.

Cu conștiința liniștită putem zice, că pe teritoriul din Ungaria, unde locuiește astăzi popor românesc, acest popor și înainte de venirea ungarilor tot aici a locuit, și de atunci neîntrerupt până acum; acest teritoriu e vechea patrie a poporului românesc, numai bunul Dumnezeu să dea minte și energie poporului român, ca să-și păstreze aceasta moșie străveche, cuiubul său de una mie opt sute de ani.

O scrisoare a d-lui N. Iorga

Primum dela d. N. Iorga o scrisoare, căreia îi dăm cu plăcere loc în ziarul nostru, cum i-se cuvine oricărui scris izvorit din condeiul acestui bărbat iubit al nostru. Scrisoarea aceasta răspunde, cu oarecare supărare, articolului nostru „Drumul cel adevărat” din 2 (15) octombrie a. c. (Nr. 216). Iată scrisoarea:

3 octombrie 1911.

Domnule director!

Mă simt dator a vă trimite aceste rectificări cu privire la articolul în care vă ocupați de liga culturală, rugându-vă a le face loc în cel mai apropiat număr al foii domniei voastre.

1. „Liga” n'a fost sprijinită nici de un guvern românesc, dar au fost guverne românești, cari au refuzat s'o ajute în domenii în care putea cere ajutor.

2. Societaten românească a putut fi numai foarte cu greu și în mică parte câștigată pentru acțiunea noastră. Pornirile idealiste află aici numai prea puțină încurajare, mult mai puțină decât la d-voastră. Românii de peste hotară așezați la noi au fost chiar ei, și pe alocurea mai ales ei, indiferenți la orice stăruință a noastră, excepție făcând numai puține persoane, cari n'au uitat pe ai lor de-acasă.

Cauzele acestei stări morale regretabile le știu; dar nu le pot spune în calitate în care vă scriu acum.

3. Secția București n'are 200 de membri, cum scrieți domniavoastră, ci de cinci ori mai mulți.

4. Statutele ligei, odată aprobate de guvern la recunoașterea ei ca persoană morală, nu se pot schimba decât cu o mare greutate.

5. N'am „umbrît” prin conferențele mele pe nimeni din membrii secțiilor din provincie, eu am vorbit după cererea lor, îndemnându-i a vorbi și ei în toată voia.

6. Liga are secții rurale, tot mai multe.

7. Liga primește membri din județ în alcătuirea secțiilor din orașe.

8. Apelul către sâteni, publicat în „Neamul Românesc pentru popor” aduce — de sigur că nu vă pare rău — zilnic roadele sale. Le-ar aduce și mai multe, dacă Liga ar putea da cunoștințe de carte sâteanului.

9. Cei, cari în jargonul politic, se numesc „naționaliști-democrați”, în loc „să uite de acest nume ori de câte ori este vorba de o acțiune culturală” cum scrieți d-voastră cu o atât de respectabilă patimă, sunt dimpotrivă, cu toată sărăcia și greutatea lor, cei mai buni și desinteresăți sprijinitori ai ligei.

10. „Propaganda culturală la sate”, pe care o recomandați, am întreprinde-o îndată ce d-voastră ni-ați căpăta neapărata încuviințare dela organele competente. Deocamdată avem mulțumirea, că am făcut cât se poate și dacă e prea puțin, nu suntem noi vinovații.

11. Liga să „întregească instituția de stat a învățământului public, sprijinită de toți miniștrii”? Ce frumoasă misiune! Lipsște doar o încuviințare și un buget de câteva milioane pe care veți avea marea bunătate de a-l cere,

cu glasul d-voastră autorizat, dela cine trebuie. Noi stăm gata să o facem și asta.

12. Și acuma secțiunile dispun de o parte însemnată a veniturilor lor.

Sunt numai atâtea rectificările și întâmpinările. Pe cât e cu putință am evitat ori-ce plângere împotriva nedreptății ce se face bunelor noastre intențiuni și muncii noastre stăruitoare. Ne cereți, și cu asprime, să facem ca riuri mari să curgă în pustiu, pentru a se ridică sămănături bogate, noi suntem bucuroși că am descoperit și curățit un izvor pentru drumetul oboșit. Și bucuria noastră e cu atât mai mare, cu cât știm ce trudă am cheltuit ca să-l vedem curgând liber și sigur.

Incredințați că ne veți recunoaște, dacă nu ostenețile și oarecare pricepere, măcar dreptul de a ne apăra, vă rog a primi încredințarea considerației noastre.

N. Iorga,
secretarul general al
„Ligei culturale”.

Articolul nostru „Drumul cel adevărat”, la care reflectează scrisoarea aci publicată, cuprinde vederile unui distins bărbat de litere din generația noastră mai tineră.

Sunt cugetările și dorințele unui suflet curat, care, să ni-o creadă d. Iorga, păstrează cea mai mare iubire pentru Liga Culturală și o nemărginită stimă, o adorațiune chiar pentru d. N. Iorga.

Faptul acesta se va învedera îndată, dacă vom descoperi taina, că articolul nostru „Drumul cel adevărat” a ieșit din condeiul aceluiaș distins literat, care a scris și articolul „Dezrobitor și întemeietor de neam” din fruntea numărului nostru închinat dlui N. Iorga în 28 iunie, când a împlinit 40 de ani ai vieții.

Am voit să constatăm deocamdată faptul mai presus de orice îndoială, că articolul „Drumul cel adevărat” n'a putut cuprinde vr'un ascuțit în privirea „Ligei Culturale” ori în privirea d-lui N. Iorga, ci a fost izvorit din gândul cel mai curat pentru scopurile nobile ale Ligei și s'a întemeiat tocmai pe credința, că această instituțiune culturală condusă de d. N. Iorga va putea să ajungă regenărătoarea întregului nostru neam românesc.

ușe cartea de vizită. Și astfel o să aflăm cine este”.

Și această propunere a fost însă respinsă pe motiv, că era numai patriotică și înțeleaptă, și că îi lipsea energia care trebuia neapărat să caracterizeze „soluția” lor.

În cele din urmă s'a hotărît, ca la cea mai apropiată apariție în mahală, misteriosul necunoscut să fie urmărit de doi-trei cetățeni, ca să afle unde se duce el în fiecare zi, la aceeaș oră. Odată descoperit acest amănunt însemnat, restul se putea ușor afla.

A doua zi, deserații locuitori ai mahalalei în care am cinstea să locuiesc, s'au sculat des de dimineață împreună cu deserații lor neveste, copii și slugi. În toate casele domnea o grabă plină de înfrigurare, ca și când un eveniment însemnat trebuia să se întâmple. Cu sufletele covârșite de emoție, s'au așezat toți la pândă. Pretutindeni era o liniște atât de apăsătoare încât se auzea cum băzâitul muștelor și șgomotul respirației curioșilor mei conmahalagii alcătuiau un duo foarte armonic.

— „Dumnezeule!” — tresări deodată Rupturel, pe când pânda de după poartă trecerea misteriosului „mustăcios”. „Cine oare îl va urmări?”

Și acelaș gând par'că noliniești, în aceeaș clipă pe toți mahalagii, de oarece bucuria că au găsit, în sfârșit, o „soluție” zăpăcesc atâtea de rău pe „congresiștii” dela Buluc, încât îi făcu să uite să

aleagă pe ceice trebuia să urmărească a doua zi de necunoscut.

— „Nu face nimic, mă duc eu” — se gândi Rupturel.

N'apucă bine să-și sfârșească gândul, că necunoscutul și apără. Rupturel se stecură pe poartă, agățându-se de urma lui.

Dar hotărîrea lui Rupturel încolți și în mințile celorlalți, care deasemenea se temeau, că nu va fi cine să spioneze pe „mustăcios”.

Și astfel, încet-încet, se luură după el unul câte unul, pânăce se pomeni toată mahalaua, cu câțel și purcel, târându-se misterios pe urmele unui domn înalt, cu umerii largi, bolovănit la pânțele, și înzestrat cu o formidabilă pereche de mustăți groase.

O clipă, — și întregul convoi se opri. Un strigăt de satisfacție izbucni din toate piepturile. Ce se întâmplase? Misteriosul necunoscut, după ce ieșise din mahalaua noastră, coti la dreapta și intră într-o curte lungă și îngustă pe a cărei poartă era lipit un bilet de închiriat și un număr: numărul 13.

În sfârșit, problema e deslegată. Încă puțin și totul se va ști. O comisie, a cărei președinție s'a încredințat cărciumarului Buluc, din pricina „cazului” său de o gravitate specială, intră în curtea cu numărul 13, se înfățișă proprietarului și-i aduce la cunoștință că are sacra misiune de a afla cine este necunoscutul înalt, cu umerii largi, bolovănit la pânțele și înzestrat cu o incomensurabilă pereche de mustăți, care de două săptămâni ațăță mereu

curiozitatea lor și a nevestelor lor prin misterioasele sale apariții zilnice.

Proprietarul casei d. Sofronie Strugurete i-a ascultat, a zîmbit și apoi le-a dat toate lămuririle trebuitoare. Când comisia a ieșit afară, mulțimea conmahalagiiilor mei a înconjurat-o nerăbdătoare, întrebând:

— Ei?

Și atunci Buluc rosti cu glasul mișcat:

— Fraților, am aflat, înfățișat cine este misteriosul necunoscut...

— Cine? Cine? — răsună deodată tot felul de glasuri, și mai pițigiate și mai răgușite, și mai masculine și mai feminine.

— Misteriosul necunoscut — urmă Buluc tot atât de solemn și de emoționat — care deatâtea vremuri ne tulbură fericirea și somnul, este un...

— Un ?? — îi luură toți deodată vorba din gură.

— Un, nu e un, este o...

— O ?? — răsună iar corul curioșilor deserați.

— Adică, nu încheie Costache Buluc din ce în ce tot mai încurcat. Nu e nici un, nu e nici o, ci este pur și simplu...

— Ce? — răcniră înfuriați mai mulți mahalagii. Spune odată ce este!

— Este, — reluă Buluc, cu ochii măriți par'că de grozăvenia situației cu fruntea înbroboțată de sudoare, — este... noul chiriaș al lui Strugurete.

Tablou.

Sfredoluș.

Suntem convingși, că autorul articolului, pentru care d. N. Iorga pare cam suferat, va ști să deslușească bunele intențiuni ale acelui articol.

Convocator

Aderenții partidului național român din comitatul Sătmar sunt invitați la adunarea poporală, ce se va ține în Seini la 26 octombrie a. c. st. n, la 11 ore a. m. în curtea hotelului „Coroana”.

ORDINE DE ZI:

1. Deschiderea adunării.
2. Situația politică generală.
3. Votul universal.
4. Proiectele militare.
5. Proiect de rezoluțiune.
6. Închiderea adunării.

Seini, la 12 octombrie 1911.

Dr. Vasile Lucaciu, paroh. dr. Teofil Dragoș, avocat, Alexandru Stan, proprietar. dr. Artemiu Caba, avocat, dr. Vasiliu Selăgian, avocat, dr. Andrei Dobossy avocat, dr. Ioan Tătar avocat, dr. Cornel Curtuția avocat, dr. Augustin Mircea avocat, dr. Ilie Carol Barbul avocat, dr. Stefan Bărăbant avocat. Nicolae Nyilvan, director de bancă, Romul Marchiș arhidiacon, Gavril Barbul proprietar, Gheorghe Șuta arhidiacon, Alexiu Berinde protopop, Constantin Lucaciu paroh, Gheorghe Achim director de bancă, dr. Aurel Nyilvan adv., dr. Simeon Butean, avocat, Ioan Serbu protopop, Augustin Dragoș proprietar, Aurel Dragoș paroh, Ludovic Mărcuș protopop, Alexandru Mirișan paroh, Mihai Petre Ciurdariu paroh, Vasiliu Manița proprietar, Ioan Gorbo proprietar, Ioan S. Sălăgian, Mihai Vida, Teofil Vălean paroh, Alexandru Băban paroh, Ioan Serbac paroh, Demetriu Cionte paroh, Mihai Berinde preot, Iuliu Șirvan paroh, Victor Parkas preot, Alexandru Pop, Atanasiu Demian proprietar, Gavril Tămaș proprietar, Gheorghe Făt al Gavrii proprietar, Vasile Costin proprietar, Ioan Mihalea paroh, Vasiliu Ardelean paroh, Alexiu Pop proprietar, Ioan Zsiros paroh, Vasiliu Banc proprietar, Gheorghe Bașca casier, Ioan Ternovean paroh, Vasile Achim proprietar, Coriolan Ardelean paroh, Vasile Bărbul, Gheorghe Radocea contabil, Alexandru Vlaica contabil, Alexandru Nyilvan casier, Nicolae Lupan paroh, Ioan Dipșe proprietar, Gavril Bele proprietar, Gavril Pop proprietar, Alexandru Bălăban proprietar, Ioan Margit proprietar, Vasile Kisfalusi, Vasile Kertlő.

Aurel Vlaicu — decorat. Din București primim știrea îmbucurătoare, că în urma excelentelor sboruri dela Iași, aviatorul nostru d. inginer Aurel Vlaicu a fost decorat de M. Sa regele Carol cu „Coroana României”, în gradul de cavaler.

Transmitem sincere felicitări îndrăznețului nostru aviator!

Decorarea principelui Carol. M. Sa regele Carol a acordat A. S. R. principelui Carol, cu ocazia aniversării nașterii sale, colanul „Carol I”.

Din cameră. Declarațiile contelui Tisza făcute la Arad, în darea lui de seamă, și-a avut efectul.

Guvernamentalii erau foarte voioși astăzi și întâmpinau manevrările opozanților cu observații ironice. După ce au mântuit o votare nominală, s'a

dat cuvântul unui membru al partidului poporal, Huszár Károly, care a vorbit până la sfârșitul ședinței contra proiectelor militare.

Acțiunea prezidentului Berzeviczy. Referitor la tratativele de împăciuire pornite acum două săptămâni de prezidentul camerei Adalbert Berzeviczy se colportează atâtea versiuni contrazicătoare, încât este aproape imposibil de a urmări toate fazele ei caleidoscopice. Ni se pare, că zăpăcirea publicului e ținta politicianilor maghiari și a p-essei subvenționate. Prin această apucătură speră a-și face treburile meschine, neobservați, fără de a perde „prestigiul” lor,

Ordinul de zi al principelui Ferdinand. Principele Ferdinand, directorul manevrelor regale române, a dat următorul ordin de zi:

Ostași,

„Ființa unui neam se bizue pe o armată puternică și gata de a înfrunta toate oboselile și primejdțiile unui războiu.

Am avut o deosebită plăcere de a constata, cu ocazia concentrărilor și marilor manevre, că armata e bine pregătită pentru menirea ei și că nu sunt oboseli pe cari voi, acei cari ați luat parte la aceste manevre, nu le puteți învinge voioși.

Decopotrivă recunoscător vouă și celorce mi-au ajutat a conduce manevrele, vă arăt mulțumirile mele și vă urez a urma pe calea muncii rodnice pe care ați apucat cu atâta succes, spre fala țării și a armatei.

Acest ordin de zi se va ceti de către șefii de corp, trupeii adunate sub arme, la cel dintâiu apel”.

Directorul manevrelor regale, general de corp de armată, Ferdinand principe al României.

Războiul între Peru și Chila. Corespondentul din Buenos-Ayres al ziarului italian „Secolo” anunță, că încordarea dintre Peru și Chile a ajuns la paroxism și că războiul este inevitabil.

Revoluția din China. Dinastia, guvernul și diplomația din Peking sunt cuprinși de o panică de nedescris, văzând proporțiile neașteptate ale revoluției.

Pericolul e mare din motivul, că trupele guvernului nu sunt de încredere.

Până acum — și suntem numai la începutul luptelor, a trecut o parte însemnată a armatei în frunte cu comandantul pe partea răsculaților.

Inspiratorul și conducătorul mișcării revoluționare din China e Sun-Xat-Sen, care a mai înscenat în anul 1905 o mișcare revoluționară. Guvernul speră să facă pace cu revoluționarii prin intermedierea lui Juanschikkai, noul guvernor al acelei provincii, de unde a pornit revoluția.

Acordarea mai multor reforme și promisiunea că cel mult până în 1912 se va convoca parlamentul vor forma baza negocierilor de pace. Aceste negocieri sunt impuse guvernului cu atât mai vârtos, cu cât revoluționarii sunt foarte bine organizați și disciplinați și dispun de numeroase arme.

O victorie a lor e posibilă și telegramele arată, că sunt stăpâni pe situație până în prezent.

Vestile ne spun, că la ciocnirea de lângă Hankau răsculații au fost nevoiți să se retragă, dar pe de altă parte orașele Nanking și Kinkiang au căzut în mâinile răsculaților.

Războiul italo-turc

O apropiată luptă navală. — Rusia mobilizează. — O explicație oficială a Serbiei. — Destituirea v.-guvernatorului Tripolisului. — Noua fază a războiului: Reîntoarcerea amiralului Anbry. — Escadra Tripolisului într-o nouă misiune. Condițiunile păcii. — Memorandumul biroului păcii din Berna. — Apelul ofițerilor regimentelor din Asia-mică.

Capitala Tripolitaniei, de mai mult de o săptămână, este în mâinile Italiei. Nu se îndoaia nimeni de ocuparea acestui oraș. Italia, stăpâna mării, avea sub o putere închipuită Tripolisul și întreaga coastă. Tripolisul s'a predat după o bombardare de două zile și fără lungă rezistență.

Și drept vorbind nici nu putea să reziste. Forturile sale nu erau destul de întărite ca să lupte cu formidabila artilerie a cuirasatelor italiene. Totuși s'au luptat cu vitejie și au susținut cinstea steagului.

Italienii n'au voit să ajungă la această extremitate. De două ori amiralul Faravelli le-a propus să cedeze. La ordinul său toată escadra: cuirasate, încrucșătoare, torpiloare, contra torpiloare, defilară prin fața orașului, apoi se așezară în linie de bătaie ca să arăte apărătorilor forturilor Sultana, Guerguech și Charachat, inutilitatea rezistenței.

Dar somațiile italiene rămaseră fără răspuns; și atunci dela Benedetto-Brin se dă semnalul de foc. Flota italiană luase următoarele poziții: în vreme ce vasul amiral și cuirasatele Roma, Neapoli, Sicilia, Sardegna, și Caotit se înșirase în fața portului și a întăriturilor sale principale, amiralul Thaon de Revel cu vasele Varése, Francesco-Ferruccio și Garibaldi era în fața fortului Charachât.

Între oraș și escadră umbra o flotilă de contra torpiloare și cu mult în urmă o escadrilă ținea strajă pentru vre-o eventuală surpriză.

Cele dintâi lovituri, scurte, căzură în mare; apoi artileria regală își îndreptă tirul și avu loc între ea și tunurile turcești un duel viu.

Dar ce putere aveau ele? Proiectele lor n'atingeau vasele italiene, și au arătat multă bravură rezistând până a doua zi.

Corpul expediționar nu sosise încă și de aceea companiile de debarcare ocupară forturile. Garnizoana a părăsit complect locul. Se știe că singura tactică posibilă a trupelor turcești era de a se retrage în interior și să atragă după ei cât mai departe pe adversari.

„Retrăgându-ne, zic turcii, ne va fi ușor să prelungim rezistența chemând și trupele înșirate la frontiera tunisiană. Și atunci trupele italiene nu vor avea hrană iar noi nu vom duce lipsă nici de munițiuni nici de alimente.

Tripolitania este cucerită, termină, problema e acum cum s'o iee în posesiune”.

Fapt sigur e că italienii au debarcat în Tripolis și de acum vor începe tratativele de împăcare, căci mai bucuroasă va fi

Numai pe proprietarii mici

din suburbiul Aradului îi poate interesa că în str. Kasza Nr. 3 și 49 avem un depozit bogat de

țevi de beton

acomodate pentru canalizarea ce se află acum în curgere. Prețurile cele mai convenabile.

PEPOLI și ÉBERLEIN

intreprinzător de zidiri betonice.

Telefon Nr. 675.

CORESPONDENȚE

DIN ȚARĂ

SCRISORI DIN SIBIU

Oaspeți distinși — Concertul Rădulescu.
Astra. — „Albina”. — Patriotism sășesc.
Ghinionul „Lucașfăruului”.

19 | X. 1911.

Săptămâna trecută, pe neașteptate și pe neștiute, Sibiuul a avut doi oaspeți distinși, mai văzuți încă, dar și acum ca și altădată izolați în lumea lor nepătrunsă.

Au fost principesele de Wied, cari petrec în Sinaia. Cu toată izolarea însă, vizita aceasta își are partea ei de mândrie pentru noi. A fost vizita Sibiuului românesc mai mult, și mai puțin a Sibiuului sășesc.

Inalții oaspeți, însoțiți de doamna Bengescu — dama de onoare a Maj. Sale Elisabeta, regina României — s'au interesat de arta românească ce se poate vedea în catedrală, și de industria românească, ce e cunoscută în străinătate, ca și aci, aproape exclusiv în bransa lucrului de mână. Mai de mult principesele de Wied au comandat chiar costume și altele în atelierul de țesătorie din Sibiu. Încă un semn, cât avem să mulțumim Carmen Sylvei, pentru interesul ce s'a deșteptat în străinătate, față de lucrurile românești. N'ar fi mirare dacă în o bună dimineață ne-am pomeni cu o danie de 1 milion dolari, pe seama „Astrei”, făcut de marele filantrop și miliardar Morgan, în urma unei petiții iscălite: Carmen Sylva...

Vorbind de concertul d-lui Rădulescu, de-acuma duminecă, un simplu raportor face cuminte, dacă stăruie întâi asupra personalității artistului, neobișnuit de serioasă și cum se cade.

Aceeaș mare încredere poate s'o deștepte în public domnul Rădulescu, și cu efectul artistic al vocii sale. Vocea unui tenor liric, ca și a sa, la noi nu se aude de loc, iar în țările germane e plătită cu banii cei mai grei. E o specialitate românească, și italiană — am putea zice — vocea asta.

Iubirea modestă și serioasă a artei și a calităților sale — desigur îl va ajuta la succese frumoase pe domnul Rădulescu, în calea sa spre Apus, unde va porni.

Pentru ceterorii pasionați de politică, o notă interesantă: ministrul de interne a acordat în 24 de ceasuri permis domnului Rădulescu, de-a da concerte în diferite orașe, între cari e și Sătmarul și Sighetul-Marmației. În aceste locuri va pleca după Brașov.

Comitetul „Astrei” a ținut sâmbătă iarăș ședință. Preocupat tot mai mult spiritele, chestia de-a se înființa o tipografie a „Astrei”, conform propunerii făcute la adunarea generală din Blaj.

Săptămâna trecută a ținut și direcțiunea „Albinei” o nouă adunare, la care au fost chemați și dirigenții filialelor.

S'a discutat mult chestia parcelărilor, și altor probleme economice. — Toate pregătirile pentru filiala din New-York sunt făcute. Din America sosesc scrisori pline de bucurie, pentru că se va înființa această filială. Se găsesc și acuze grave în aceste scrisori în contra băncilor cari s'au înființat acolo, și plângeri în contra directorilor acestor bănci. Chiar dacă n'ar face te miri ce mari venite, filiala „Albinei” va fi o binefacere națională.

Sâmbătă s'a deschis stagiunea de anul acesta la teatrul sășesc. Ca reprezentăție de deschidere era să se dea o piesă de-un autor vienez, Hermann Bahr: „Venezzele”. Era și anunțată piesa. Dar pe urmă s'au resgândit circumspecții noștri „compatrioți”. Acum când opinia publică maghiară e agitată de chestia cu „Auffenberg”, tot e cam periculos... se vor fi gândit ei. Și numai decât au schimbat piesa și au deschis stagiunea, cu „Gardistul” lui Molnár Ferencz!

Cele din urmă două numere ale „Lucașfăruului” au avut un ghinion hotărât. „Penultimul” își aprinsese paele blăjene în cap. Protestări, țipete, poște redacționale și scrisori particulare din greu. Cel mai din urmă număr i-a supărat pe cunoscătorii lui Rodin și ai ziaristicii maghiare. Parcă toată lumea s'a conjurat în contra lui, tocmai acum când la Orăștie o „Cosinzeană” ispitește cu glasure de sirene. „Lucașfăruul coboară lin...” ar zice un eminescian. „Cosinzenei” îi lipsește un Făt-frumos — care s'o răpească, vor zice alții... *Corresp.*

Litere — Arte — Științe

VĂNTULUI

De ce ești azi așa cu voie
Cum n'ai fost năcând pe pământ?!
Spune-mi și mie bucuria
Spune-mi ștregarule de vânt!

Ai învățat cumva vre-un cântec
De sus din sferile cerești,
Ori ai văzut-o pe iubita
Când i-ai trecut pe sub ferești?

Cupidon.

THOMAS CHARLYLE

Căi bune și căi rele

Între cugetarea cea mai înțeleaptă a omului și, adevărul de fapt al unui lucru așa cum este în Natură este, desigur, destulă depărtare! Cuvântul cel mai sincer, cel mai luminos al unui om nu este decât o imagine imperfectă a gândului așa cum este într'insul: vorbele lui cele mai nimerite nu vor transmite decât cu greșeli gândul lui celorlalte minți; și acum între bietul „lui” și Faptul Naturii, care este gândul celui veșnic, putem presupune că sunt unele deosebiri, unele insuficiente! Vorbește cât mai sincer, gândește-te cât mai înțelept, și tot e o mare prăpastie între tine și fapt. Și acum, nu vorbi cât mai sincer și, lucru ce decurge neapărat din aceasta, nu cugeta cât mai înțelept, ci cugetă cât mai plauzibil, cât mai superficial, unde vei ajunge cu acest metod?

Dacă printr'un păcat sau din nenorocire nu izbutești să descoperi care este adevărul unui fapt, ești pierdut atât cât ține faptul! Dacă mintea ta nu reproduce drept ci reproduce fals faptul, zădarnic vei încerca să lucrezi asupra faptului. Faptul nu ți se va supune, faptul ți se va împotrivi în tăcere; și pururea, cu o stăruință tăcută, va continua să ți se împotrivescă până ce vei căpăta o imagine a lui adevărată, în locul celei false. De prisos să votezi că o imagine falsă e adevărată; votează-o, votează-o din nou, cu majorități covârșitoare, cu unanimități; citiți-o în parlament de trei ori sau de trei sute de ori, faceți legi asupra ei până nu vor mai încăpea în cod, — nimic nu va folosi: lucrul nu e așa, lucrul este altfel decât așa: și toți urmașii lui Adam, votând zilnic asupra lui până la sfârșitul lumii, nu-l vor schimba cu o iotă.

Poate cel mai sublim sanhedrim, parlament constituțional sau altă Colectivă Intelcpciune din lume să convingă, focul să nu mai arză, acidul sulfuric să se prefacă în lapte dulce și luna într'un cașcaval?

Dacă din zece oameni nouă sunt fără minte, ceea ce socoteala obișnuită, cum, pentru numele lui Dumnezeu, o să siliți urna electorală să scoată o înțelepciune din voturile acestor zece oameni? Niciodată, cu orice urnă de vot și cu toate mașinile posibile, nu veți ajunge la un asemenea rezultat. Cu nici un metod pe lume, afară de acela de a reduce la zero, într'un chip sau altul, nouă din aceste voturi, nu va ieși o înțelepciune din câteși zece.

Un lucru e de netăgăduit și trebuie să fie repetat mereu până ce va ajunge să fie iarăș priceput: Ceea ce trebuie să întrebăm despre orice constituție, formă de guvernământ și metodă politică printre oameni, este aceasta: ce fel de om puneți deasupra voastră? Cu răspunsul la aceasta se răspunde la toate întrebările. Un alt lucru merită să fie luat în seamă: nu e nici un popor sau plebe, cu orice fel de urne electorale, care să poată alege un astfel de om pentru voi: numai omul de valoare poate să recunoască valoarea în oameni; — spre oamenii de rând, fără nici o valoare sau cu prea puțină, nu trebuie să vă îndreptați în asemenea împrejurare, afară dacă nu voți să fiți rău — cărmuiți. V'o spun, un milion de proști privind plini de autoritate la un om de ceea ce se numește geniu, nu vor găsi decât absurdități într'ansul și în calitățile lui, în virtuțile și în cusurile lui, de s'ar uita la dâ-

sul până la sfârșitul timpului. El ți pricepe, ți vede ce sunt; dar ca ei să-l priceapă și să-i vadă limpede cari-i sunt limitele, ceea ce ar însemna că ei sunt mai mari decât dânsul, — acest lucru li-e veșnic refuzat. Singura lor bunăpricepere a lui ar fi ca în cole din urmă să spună leal: „Noi nu te prea pricepem; te bănuim că ești mai nobil și mai înțelept și mai mare ca noi, de aceea te vom urma plini de încredere”.

Cât despre sufragiul universal, — se poate oare dovedi, că dela începutul lumii s'a dat vreodată un vot universal în favoarea omului sau lucrului celui mai demn? Știu foarte bine, că adevărata valoare, în orice domeniu, e greu de recunoscut; că cel mai demn, dacă recurge la sufragiul universal, are puțini sorți de izbândă. John Milton, întrebând întreaga Anglie cât valora Paradisul Pierdut, i-s'a răspuns: cinci livre sterling. George Hudson, întrebând în acelaș fel cât valorează serviciile lui la drumurile de fier, a primit ca răspuns (repede dar vremelnic răspuns): un milion cinci-sute de mii livre sterling. Vai, Isus Hristos întrebând pe evrei ce merita el, nu i-au răspuns: Moartea pe cruce!

Trad. de C. Antonlade.

CĂRȚI ȘI REVISTE

C. Negri

(vieța și vrednicia lui) de Gh. N. Munteanu-Bârlad

— Sfârșit. —

În ședințele Divanului-Adhoc, Negri, care ajunge vicepreședintele adunării, în unire cu Kogălniceanu și Cuza propuse cele mai de seamă chestiuni, reforme, organizări. Astfel se votează *Desființarea privilegiilor de clasă*; se propune desființarea clăcei la boeri; *Improprietărea sătenilor* (proiect rămas în suspensie și iscălit de Negri, de Ioan Roată — al lui Creangă — și de alți 4 deputați; Negri și Cuza propun deasemenea organizări însemnate — vădindu-se astfel momentul de când începe regenerarea socială a României.

După voevodul Grigore Ghica se deschide lupta pentru alegerea viitorului domn. Negri a fost pus în fruntea celor 41 de candidați pentru domnie. Într'o scrisoare adresată lui Alexandri, el refuză cu tărie această înaltă onoare știind că „sunt de ajuns alți bărbați mai vrednici de însărcinat cu povara domniei”.

Alecu Cuza, fiind ales domn, (1859) trimite la Constantinopole o deputațiune, ca să notifice sultanului, alegerea sa. Deputațiunea era compusă din Costache Negri, Neculai Catargi și Colonel Mavrichi.

Negri atinge apogeul carierei sale politice ca agentul domnitorului la Constantinopole. El întrebuintă toate mijloacele să facă pe Sublima Poartă să recunoască Unirea principatelor. După mari lupte și muncă energică, Negri reușește și trimite pe secretarul său Teodor Calimachi, cu firmanul pentru recunoașterea „Unirii definitive” care îl aduce la Galați, (25 nov. 1861). Toate zările din timpul acela lăudau succesele lui Negri și toți ambasadorii l-au felicitat.

Reîntors în țară, Negri realiz...ză împreună cu domnitorul Cuza: *Seculariza rea averilor mănăstirești*. Erau aproape 70 mănăstiri închinată, posedând peste 600 de moșii din cele mai bogate, pe teritoriul cărora locuiau peste 60000 de familii țărănești. Apoi ca să curețe țara de călugării greci, Cuza prin legea din Ianuarie 1865 declară de autocefală biserica română păstrând numai comunitatea credinței cu patriarhia din Constantinopole. Astfel Negri își vede îndeplinit idealul urmărit încă din vremea domniei lui Grigore Ghica.

După detronarea lui Cuza, (11 februarie 1866) Negri se retrase în modesta sa căsuță din Târgul Ocna, singura proprietate ce-i mai rămăsese. Moșia Mângina i-se vânduse încă din 1858, pentru datoriile ce le făcuse în scopuri naționale. Negri n'a fost un politician care să se folosească material-minte de orice avantaj. El n'a întrebuintat banii pentru dânsul, ci pentru alții cari formau poporul iubit al țării sale.

Caut un candidat de avocat

cu praxă, eventual poate fi și începător, află momentan aplicare în cancelaria mea

Dr. Ioan Neamțiu,
avocat.
Sărcaia (Sárkány).

Un candidat de avocat

cu ceva praxă află aplicare momentană în cancelaria subscrisului

Dr. Ioan P. Oltean,
avocat.
Lăpuș (Magyarlăpos)
(Sz.-Doboka-m.).

Preoții negri.

Prețul unei broșuri 1 Coroană, se poate comanda dela

Turia Febron,
Misztotfalva.

Sunt recunoscute de calitatea cea mai bună

G H E T E L E

pentru domni, doamne și copii, pregătite în atelierul propriu al „Asociației călătorilor Aradani” și se pot procura cu prețurile cele mai moderate.

Director: IUSTIN OLAR.

ARAD, Szabadság-tér Nr. 14.
(Filiale în PISCHI și CERMEI).

Dr. ȘTEFAN TĂMĂȘDAN

medic unv. specialist în arta dentistică.

ARAD, vis-à-vis cu casa comitatului.

Palatul Fischer Eliz. Poarta II.

Consultații dela orele 8—12 a. m. și 3—6 d. a.

Ziffer Sándor

Intreprindere de mașini de scris
ARAD, str. Forray, palatul contelui Hunyady

Unicul vânzător al mașinelor
:: cu renume universal ::

Underwood Vizible,

se pot scrie deodată 15—20
exemplare; soliditatea lor e
neîntrecută; provăzute cu li-
tere românești după plac, se
pot primi pentru probă și re-
comandare fără nici o taxă.

Primesc și pentru jurul Aradului întocmirea
mașinelor în cursul anului întreg și sub în-
grijirea mea de specialist, mașinele vor func-
ționa regulat. Curs permanent pentru steno-
grafie, contabilitate și la mașini de scris. Mare
magazin de apartinențe de prima calitate.

ASSAEL Telef: 835 IACOB și FIUL

Arad, drumul Radna 23.

Fabrică de mașini, motoare,
instrumente și mașini agri-
cole. Lifturi de povară. — Pla-
nuri și preliminară gratuit.

Birou de informații!

Cunoscând multele lipsuri ale publicului româ-
nesc din provincă, m'am hotărât să deschid în
Budapesta un

Birou de Informații și Agentură românească.

Orice informație relativ la petițiile înaintate la
ministerii și la alte foruri, orice informații co-
merciale și în general în orice cauză dau în
restimp de 2—3 zile, ori-și-cui rezolvând toate
chestiile în modul cel mai cinstit. Urgitez rez-
olvirea petițiilor. Vorbesc în persoană cu re-
ferentul cauzei și rog rezolvire favorabilă. Fac
tot felul de mijlociri comerciale și comande.
Prețuri moderate, serviciu prompt, informații
detașate. — La aviz aștept la gară.

L. Olariu, Budapest, Lajos-u. 141. III.19.

Imprumuturi

cu amortizație și imprumuturi
pentru funcționar, **vinderea**
și cumpărarea de moșii
și parcelarea lor o mij-
locește mai avantajos:

Biroul de intermediare:

Vig Lajos

Arad, Arpád-tér Nr. 5.

∴ Telefou Nr. 671. ∴

În atențiunea celor ce se mută.

Instalații de lumină electrică
împună cu becuri, execută și
furnizează prompt sub cele mai
favorabile condiții de plătare.

Cine dorește un fonograf bun?

Să se adreseze cu toată încre-
derea subscrisului și va fi pe
deplin satisfăcut. Cereți catalog.

Biciclete de strap și de sport

poți căpăta cu prețurile cele mai
moderate dela firma

KOCH DÁNIEL

Intreprindere de instalare a sonerilor și te-
lefonului precum și montarea bicicletelor.

ARAD, str. Deák-Ferencz Nr. 42.

Andrássy Gábor mäsar

— Arad, str. Kasza Nr. 45. —

Aduc la cunoștința on. public,
că în str. Kasza Nr. 45 am
deschis atelier de măsurit.
Primesc totfelul de lucrări
pentru zidiri și mobile în
bransa mea, executându-le
prompt și conștiințios. Co-
mandele din provincie le exe-
cut prompt. Rugând binevoi-
torul sprijin al on. public,
român.

Cu toată stima:

Andrássy Gábor,
mäsar de mobilă și zidiri.

Cumpăr sau dau în schimb pentru alte obiecte
recipise de amanet,
aur, argint zdrobit și bijuterii

Deutsch Izidor,
orologier și bijutier.

ARAD, str. Weitzer János,
(Palatul minorităților).

Magazinul de oroloage și bijuterii cel mai
mare din Arad. Cea mai ieftină sursă de
cumpărat. **Telefon 438.**

FABRICA DE SPĂLAT CU ABURI ȘI CURĂȚIRE CHIMICĂ

„VICTORIA“

TEMESVÁR, JÓZSEFVÁROS, Bégabalsór-ut. 42.

Aranjată cu mașinăriile cele mai mo-
derne cu putere electrică, spală, calcă,
curăță albituri și haine bărbătești și
de dame, și totfelul de lingerie cu
prețuri moderate. La suma de peste
10 cor. pachetul se trimite francat.
Filiale în Timișoara-Gyárvaros Kos-
suth-tér 6. Erzsébet-város: la Fischer
G. Ferencz-város: Sebestla-utca 7.
Belváros: în casa lui dr. Lingruen.

Pentru sezonul de toamnă și iarnă!

:: Recomand magazinul meu bogat asortat în ::
pălării de bărbați, albituri, cravate și mițe.

Mare asortiment de pălării de băieți pe
lângă prețuri fixate. Totdeodată recomand

≡ atelierul meu de blănărie ≡

pentru toate lucrările ce cad în bransa
aceasta pe lângă serviciul cel mai prompt.

Cu stimă:

IOAN BALINT „JÁNOS“
Timișoara-Fabric. Palatul orașului.

Cel mai bun și mai încrezut mijloc de curățirea și nobilitarea feței, care se deosebește de toate mijlocele cunoscute până acum este

Serail crema a lui Rozsnyay.

Cultivă și înmoaie pielea feței, efectul ei tinerească imprimată feței o finețe de catifea, îndepărtează pistrii și alunițele, netezește încreșturile.

Prețul unui tub 1 cor.

Pudră Serail a lui Rozsnyay.

Se pregătește în culoare albă, roză, crem, ca toate produsele mele de Serail, constă din substanțe nevătămătoare. E foarte plăcută doamnelor pentru însușirea ei de a ascunde scăderile.

O cutie 1 cor. 20 fil.

Săpun Serail a lui Rozsnyay.

Cu miros plăcut și durabil, înmoaie pielea.

O bucătă 70 fileri.

Pe poștă le trimite:

farmacia **R o z s n y a y**

Arad, Szabadság-tér.

Comande din provincă să efectuească încă în aceeași zi.

A apărut:

Advocatul poporal.

Indreptar pentru poporul român

Dr. Dionisie Moldovan, avocat în Sibiu.

— Ediția a doua. — 384 pagini 8°. —

Prețul broș. Cor. 2.50, legat în pânză Cor. 3.50 plus 20 fil. porto.

De vânzare la toate librăriile din țară precum și la

editura W. Krafft în Sibiu.

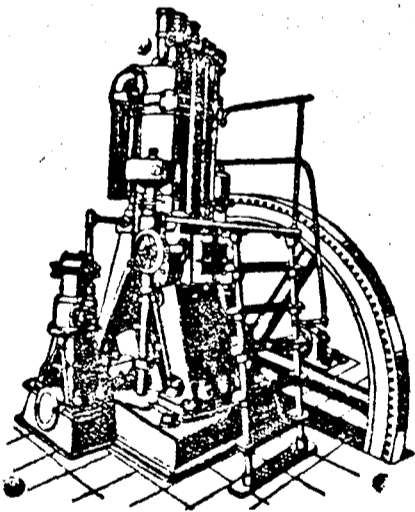
Tobuze pentru țigarete
de fabrica

Bardou

care sunt mai bune și mai
plăcute, — se capătă la:

Librăria **FRAȚII ROTH**

Arad, Andrassy-tér. Vis-à-vis de Monumentul-sfânt.

Execuție modernă, solidă,
și reală de prima clasă,
serviciu prompt și prețuri
moderate.

Multe patente proprii.

380 lucrători și oficianți.
Premiat la expoziția din
București 1906 cu Grand
Prix, cea mai înaltă distincție și medalie de aur.
La expoziția regnicolară
din Cincibiserici 1907 cu
medalie de aur, la expoziția din Sepsiszentgyörgy cu medalie de aur.

Două fabrici proprii.

Frații Schiel

fabrică de mașini, stabiliment pentru edificare de mori,
turnătorie de fier.

B r a ș o v.

Cea mai mare fabrică de fier din Ardeal efectuează:
stabilimente de turbine, motoare și locomotive
de ulei brut „Coroana“, mori mănate cu motor
și apă, stabilimente electrice, stabilimente de transmișiune,
mașini de sămănat, pieptene de lână.

Cele mai fine

Teiuri și Rumuri

mai ieftine și mai bune
se pot procura dela

VOJTEK ȘI WEISZ
droguerie și parfumerie

in

ARAD, Andrassy-tér.

Comandele prin poștă se execută
cu cea mai mare promptitudine.

Nouă tipografie românească în Arad, strada Zrinyi Nr. 1a.

Tipografia „Concordia”

atelier tipografic al ziarului „ROMÂNUL” și al
foii populare a partidului, „POPORUL ROMÂN”

Anunță cu adânc respect onoratului public românesc intrarea sa în activitate, în serviciul cultural al neamului, stând la dispoziția comitetului nostru național. :: ::

Provăzută cu aranjament tehnic modern, care
îi dă putința să execute lucrări alese și
○ ○ artistice în ale tipografiei, ○ ○

Tipografia „Concordia”

are afară de mașina mare, cu care se tipăresc
organele publicistice ale partidului nostru național,
încă două mașini, noi, apte pentru executarea
celor mai fine lucrări grafice :: :: :: ::

Tipărituri de bancă, tot soiul de tipărituri pentru birouri
avocațiale, invitații, anunțuri și orice fel de tipăritură se
execută solid, frumos și se computează cu prețuri moderate la

Tipografia „Concordia”

Roagă onoratul public românesc pentru binevoitorul sprijin.